

# Det handlar om personlig integritet – samtal och övningar för barn



Aktivitetsbladen är översatta till svenska av Luleå kommun med tillåtelse av the Office of the Privacy Commissioner of Canada.



Office of the  
Privacy Commissioner  
of Canada



LULEÅ KOMMUN

## Innehåll

Handledning till övningsbladen .....	2
Lär dig mer om lösenord .....	3
Vad saknas i bilden .....	4
Hitta orden .....	5
Målarsida .....	6
Labyrinten .....	7
Förändrade bilden .....	7
Tagga mig .....	9
Knäck koden .....	9

# Handledning och facit till övningsbladen

## Lär dig mer om lösenord

Prata med barnen om hur viktigt det är att ha bra lösenord, att de inte ska låna ut sitt lösenord till någon annan. Ett lösenord ska vara lite krångligt så att det inte är lätt för någon annan att lista ut vilket lösenord hen har.

### Lär dig mer om lösenord

Övningen går ut på att barnen ska hitta på ett lösenord om minst 8 tecken, gärna längre. Lösenordet ska innehålla stora och små bokstäver, siffror och symboler. Tryck gärna på att det går att använda både stora och små bokstäver och andra tecken som mellanslag, #, @ och %. När barnet tycker att hen har kommit på ett bra lösenord så visas lösenordet upp för en vuxen som ger ok eller ej ok. Är lösenordet inte tillräckligt säkert får barnet försöka igen.

### Färglägg skärmen

Ett lösenord är som ett lås. Du hänger ett hänglås på källardörren för att ingen ska kunna ta sig in och stjäla din cykel. Ett lösenord skyddar dig och den information du har i datorn, paddan eller telefonen på samma sätt.

Färglägg skärmen på bilden och rita ett lås på den.

## Lär dig mer om lösenord

### Öva på att skapa ett lösenord

- Hitta på ett lösenord som innehåller minst 8 tecken, det får gärna vara längre.
- Använd bokstäver, siffror och symboler i ditt lösenord.
- Olika konton ska ha olika lösenord, återanvänd inte samma.
- Krångla till det. Använd inte hundens namn, alla vet vad den heter.
- Lämna inte ut ditt lösenord till någon.

Tänk på att du kan använda både stora och små bokstäver, siffror, mellanslag och tecken som inte är bokstäver som till exempel @, # eller %.

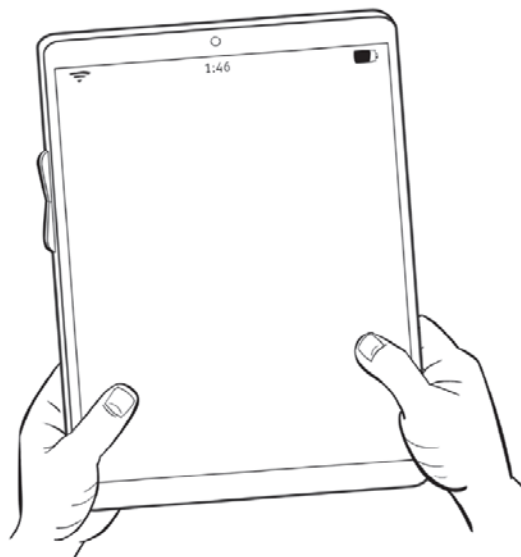
Hur många tecken använde du i ditt lösenord? \_\_\_\_\_

När du skapat ett lösenord här så ska du fråga en vuxen om lösenordet är tillräckligt bra. Får du ok så vet du hur du ska skapa ett bra lösenord, får du inte ok så försöker du igen.



## Färglägg skärmen

Måla skärmen och rita ett lås på den. Ett lösenord är som ett lås.



## Vad saknas i bilden

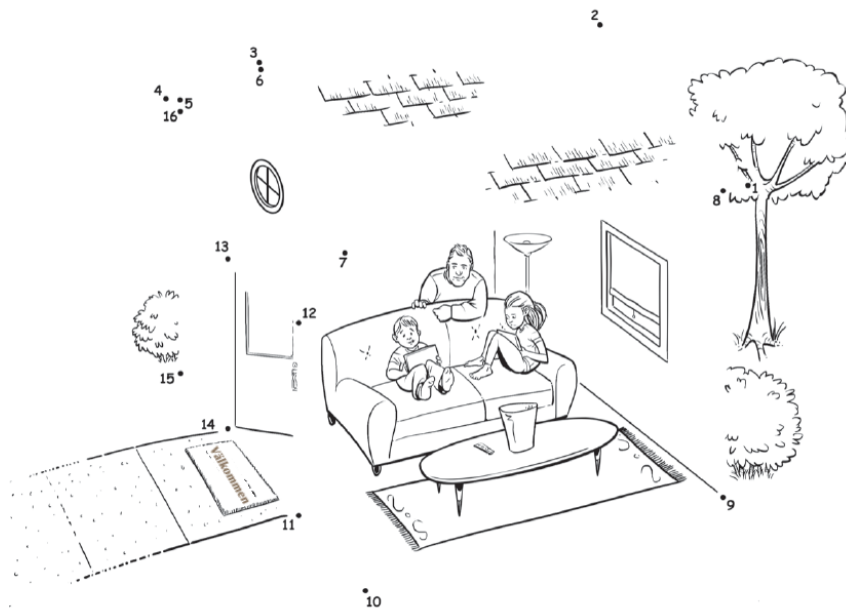
Prata med barnen om hur de hanterar integritetsfrågor online när det befinner sig hemma. Till er hjälp kan ni använda nedanstående frågor som också återfinns på övningsbladet.

- Vi låter alltid en vuxen vi litar på lära oss hur vi kan dela saker online.
- Vi tänker innan vi klickar. Foton, filmer och kommentarer kan ibland vara svåra att ta bort.
- Vi talar inte om var vi är när vi är online.
- Vi tar hjälp av en vuxen om vi av misstag lagt ut något online.
- Vi köper ingenting online utan att ha frågat förälder eller vårdnadshavare om lov.
- Vi laddar inte ner appar, inte ens om de är gratis, utan att fråga föräldrar eller vårdnadshavare först.

När ni pratat kring ovanstående ska barnen använda övningsbladet och genom att dra streck från siffror 1 till och med siffror 16 lista ut vad det är som saknas i bilden. Det som saknas är huset.

## Vad saknas i bilden?

Rita en linje mellan numren. Börja på ett och sluta på sexton.



Har ni bra regler hemma hos er när det gäller att hantera integritetsfrågor online?

- Vi låter alltid en vuxen vi litar på lära oss hur vi kan dela saker online.
- Vi tänker innan vi klickar. Foton, filmer och kommentarer kan ibland vara svåra att ta bort.
- Vi talar inte om var vi är när vi är online.
- Vi tar hjälp av en vuxen om vi av misstag lagt ut något online.
- Vi köper ingenting online utan att ha frågat förälder eller vårdnadshavare om lov.
- Vi laddar inte ner appar, inte ens om de är gratis, utan att fråga föräldrar eller vårdnadshavare först.

## Hitta orden

Prata med barnen om hur de kan skydda sin personliga integritet online. Prata utifrån följande fem tips. Tipsen återfinns också på övningsbladet.

- 1. Tänk innan du lägger upp!** Vad är det för bilder, kommentarer eller meddelanden ni tänker lägga upp online? Du och dina föräldrar tänker väl efter först?
- 2. Tänk på att det du lägger upp inte alltid är privat!** Kom ihåg att människor kan kopiera det du lagt upp, t.ex. en bild och skicka den vidare till andra.
- 3. Lär känna dina vänner.** Om du inte känner en person på riktig så kan du inte vara säker på vem personen är online.
- 4. Skydda dig med bra lösenord!** Lär dig hur du skapar bra lösenord och dela aldrig lösenordet med någon annan
- 5. Respektera dina vänner!** Fråga om det är ok att du lägger ut eller delar en bild eller en kommentar. Säg aldrig elaka saker om någon online. Var schysst!

När ni pratat om ovanstående ska barnen göra övningen som innebär att i ett rutnät av bokstäver hitta 9 ord. Orden finns beskrivna på bladet. Barnen ringar in de ord som hittas.

## HITTA ORDEN

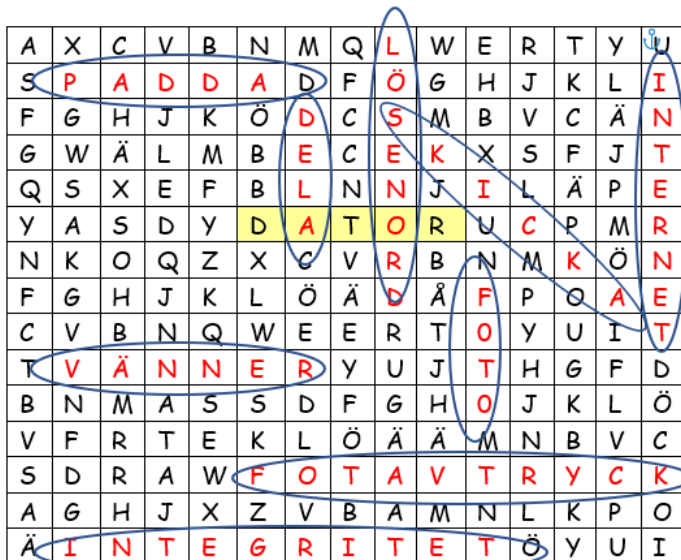
A	X	C	V	B	N	M	Q	L	W	E	R	T	Y	U
S	P	A	D	D	A	D	F	Ö	G	H	J	K	L	I
F	G	H	J	K	Ö	D	C	S	M	B	V	C	Ä	N
G	W	Ä	L	M	B	E	C	E	K	X	S	F	J	T
Q	S	X	E	F	B	L	N	N	J	I	L	Ä	P	E
Y	A	S	D	Y	D	A	T	O	R	U	C	P	M	R
N	K	O	Q	Z	X	C	V	R	B	N	M	K	Ö	N
F	G	H	J	K	L	Ö	Ä	D	Ä	F	P	O	A	E
C	V	B	N	Q	W	E	E	R	T	O	Y	U	I	T
T	V	Ä	N	N	E	R	Y	U	J	T	H	G	F	D
B	N	M	A	S	S	D	F	G	H	O	J	K	L	Ö
V	F	R	T	E	K	L	Ö	Ä	Ä	M	N	B	V	C
S	D	R	A	W	F	O	T	A	V	T	R	Y	C	K
A	G	H	J	X	Z	V	B	A	M	N	L	K	P	O
Ä	I	N	T	E	G	R	I	T	E	T	Ö	Y	U	I

~~DATOR~~  
LÖSENORD  
FOTAVTRYCK  
INTEGRITET  
FOTO  
VÄNNER  
PADDA  
DELA  
SKICKA  
INTERNET



### 5 tips på hur du kan skydda din personliga integritet online

- 1. Tänk innan du lägger upp!** Vad är det för bilder, kommentarer eller meddelanden ni tänker lägga upp online? Du och dina föräldrar tänker väl efter först?
- 2. Tänk på att det du lägger upp inte alltid är privat!** Kom ihåg att människor kan kopiera det du lagt upp, t.ex. en bild och skicka den vidare till andra.
- 3. Lär känna dina vänner.** Om du inte känner en person på riktig så kan du inte vara säker på vem personen är online.
- 4. Skydda dig med bra lösenord!** Lär dig hur du skapar bra lösenord och dela aldrig lösenordet med någon annan
- 5. Respektera dina vänner!** Fråga om det är ok att du lägger ut eller delar en bild eller en kommentar. Säg aldrig elaka saker om någon online. Var schysst!

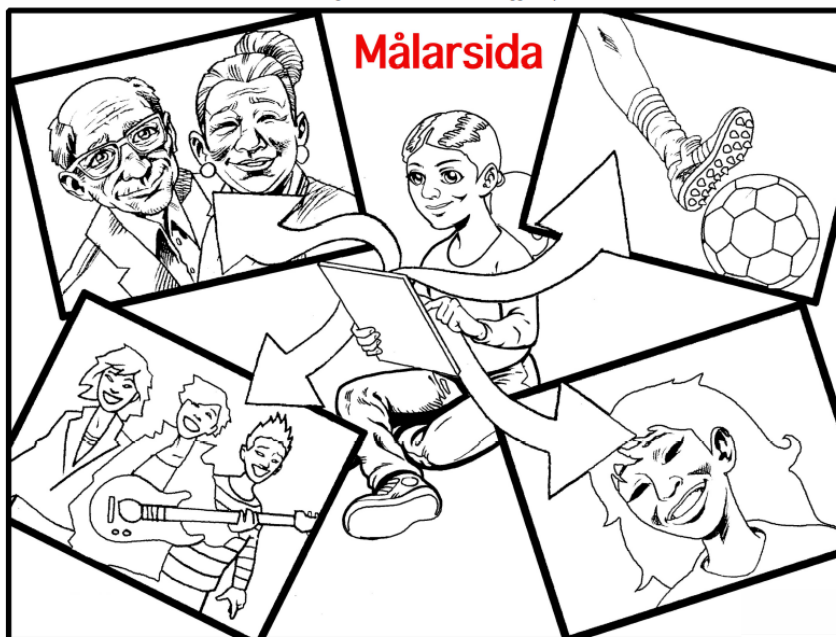


## Målarsida

Pratat med barnen om vad internet är och hur det fungerar, att vi kan prata med vänner och familj, titta på filmer och spela spel, publicera bilder och kommentarer med mera. Här kan det vara bra att också väva in vad man ska tänka på när man lägger ut en bild på sig själv eller någon annan. Man frågar om lov och lägger inte ut bilder eller kommentarer som gör någon illa.

Övningen går ut på att färglägga flickan i bilden och de bilder som hon tänker lägga ut på nätet (4 st.).

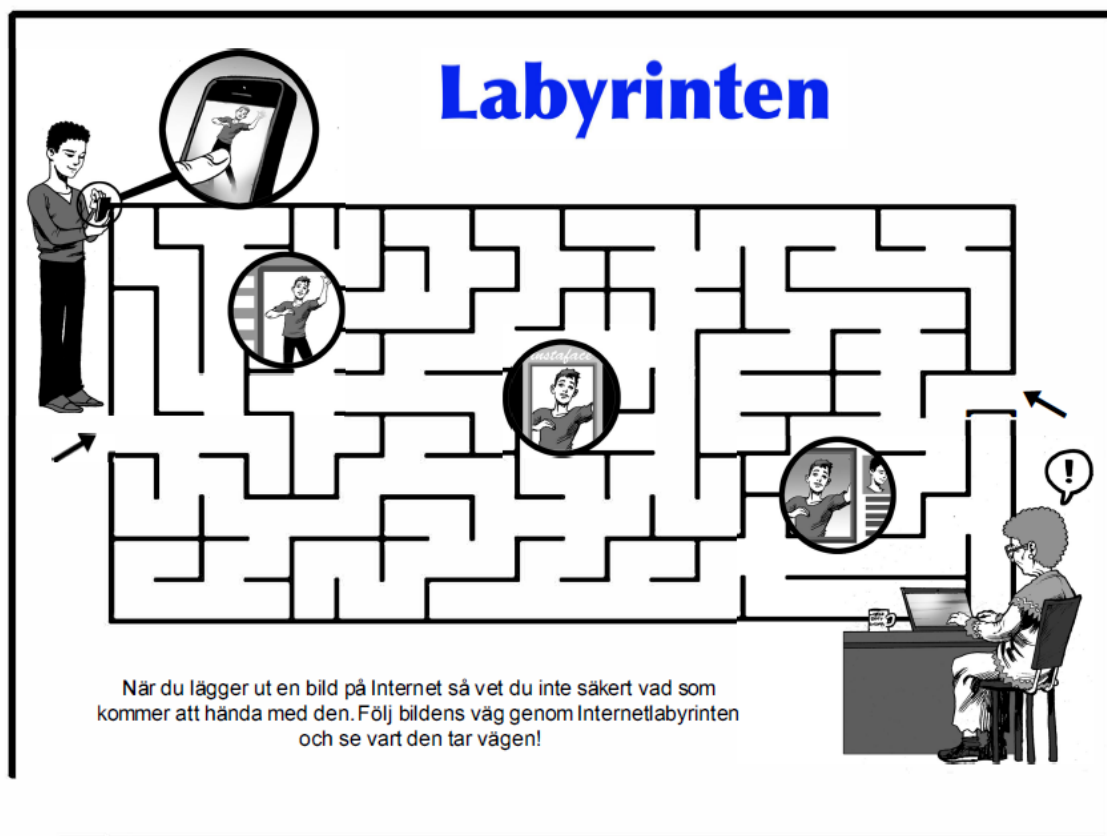
Internet består av datorer överallt i världen som har kontakt med varandra. Vi kan använda internet för att prata med vänner och familj, titta på filmer, spela spel och mycket mer. Färglägg flickan i bilden och alla de roliga bilder som hon tänkte lägga ut på nätet.



## Labyrinten

Prata med barnen om hur lätt det är att en bild som man lägger ut på nätet delas eller skickas vidare i e-post. Det är omöjligt att veta var bilden hamnar till slut.

Övningen går ut på att följa en bilds väg genom labyrinten. I det här fallet verkar den hamna hos någon som blir förvånad över att ha fått den. Använd gärna blyertspenna.



## Förändrade bilden

Prata med barnen om vad som kan hända med en bild som läggs ut på nätet, hur den kan delas, skickas vidare, förändras och läggas ut på nytt och se helt annorlunda ut.

Övningen går ut på att jämföra den övre bilden med den nedre. Vilka förändringar har gjorts? Rita in förändringarna med en penna.

Facit:

- Det sitter en stor vit hund till vänster
- Pojken längst till vänster har en bild på sin T-shirt
- Pojken längst till vänster har antenner på huvudet
- Den mörke pojken med vit t-shirt har bytt plats med pojken med keps.
- Flickan med hästsvans har fått en mustasch
- Flickan med hästsvans har kjol istället för byxor
- Pojken till höger bakom flickan med hästsvans har bytt hårfärg



- Tredje pojken från höger har också bytt hårfärg och fått glasögon
- Flickan med glasögon har en hög hatt
- Planeten Saturnus syns till höger i bilden
- Det sitter en liten vit katt till höger i bilden

## Förändrade bilden

Ursprunglig bild utlagd Okt 21 11:25 (delad 5 gånger)



Förändrad bild utlagd Okt 21 13:37 (delad 326 gånger)



När du lägger ut en bild på Internet så är det nästan omöjligt att få den tillbaka. Nästan vem som helst kan få tag på den och göra vad de vill med den. Kan du se skillnaden mellan ursprungsbilden och den förändrade bilden som dök upp på nätet bara några timmar efter att den första lades ut. Hitta och ringa in de 13 ändringar som gjorts.



## Tagga mig

Prata med barnen om att inte tagga personer i bilder hur som helst. Personen kanske inte vill bli taggat så man ska fråga om lov först.

Övningen går ut på att bara färglägga de personer i bilden som vill bli taggade.

# Tagga mig!

Det kan vara kul att tagga dina vänner i foton du lägger ut på sociala nätverk. Alla vill inte bli taggade och det är viktigt att respektera det och bara tagga dem som sagt att det är ok.  
Färglägg bara de personer som sagt att det är ok.

							
Tagga mig!	Nej tack!	Tagga mig!	Nej tack!!	Tagga mig!	Nej tack!	Tagga mig!	Nej tack!



## Knäck koden

Prata med barnen om hur öppen informationen kan vara på nätet och att det är svårt att hålla någonting hemligt. Ett sätt att skydda information som skickas via t.ex. E-post är att det som skickas krypteras.

Övningen går ut på att läsa ett meddelande som är skrivet i kod med hjälp av kodnyckeln som finns i bilden. Dessutom ska barnen prova att skriva ett meddelande till en vän genom att använda samma kodsystäm.

# Knäck koden

Kryptografi (koder) kan användas för att skicka privata meddelanden till dina vänner online. Det går också att använda papper och penna. I den här koden motsvarar varje siffra en bokstav. 1=A, B=2, C=3 och så vidare.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	Å	Ä	Ö
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29

Kan du med hjälp av kodnyckeln ovanför läsa vad det står i meddelandet nedanför?

4	21		11	14	28	3	11	20	5		11	15	4	5	14		10	28	20	20	5	2	18	1	!		

Använd samma kodnyckel och skicka ett meddelande till någon av dina vänner.



# LYCKA TILL!

Frågor kring materialet besvaras av [kerstin.nedergard@lulea.se](mailto:kerstin.nedergard@lulea.se)